

Три сестри (скорочено)

Антон Чехов

Антон Чехов

Три сестри

Стислий переказ по діях, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Дійові особи

Прозоров Андрій Сергійович.

Наталія Іванівна, його наречена, потім дружина.

Ольга, Ірина, Маша – сестри Андрія.

Кулигін Федір Іллєч, учитель гімназії, чоловік Маші.

Вершинін Олександр Гнатович, підполковник, батаре́йний командир.

Тузенбах Микола Львович, барон, поручик.

Сольоний Василь Васильович, штабс-капітан.

Чебутикін Іван Романович, військовий лікар.

Федотик Олексій Петрович, підпоручик.

Роде Володимир Карлович, підпоручик.

Ферапонт, сторож з земської управи, старий.

Анфіса, нянька, стара 80 років.

Дія відбувається в губернському місті.

Дія I

Три сестри: Ольга (27 років, вчителька жіночої гімназії), Ірина (20 років) та Маша зібралися разом у будинку Прозорових, бо в Ірини іменини. Ольга згадує, що рік тому, якраз в цей день, п'ятого травня, в Іринині іменини, помер їхній тато. Сестри з татом і братом приїхали з Москви в це місто 11 років тому. Ользі хочеться назад у Москву, бо за 4 роки викладання в гімназії, вона відчуває, що з неї виходять щодня по краплях сили і молодість. Сестри надіються, що їх брат Андрій стане професором, і тоді вони точно покинуть це місто. Тільки от Маша мусить лишатися тут, бо заміжня, але вона зможе приїздити до сестер кожного літа.

Приходять барон Тузенбах, військовий лікар Чебутикін і штабс-капітан Сольоний. Тузенбах повідомляє усіх, що сьогодні сюди прийде з візитом новий батаре́йний командир Вершинін, якому 40-45 років і який має дружину і дві дочки. Вершинін одружений вдруге, а дружина його якась божевільна, з довгою дівочою косою, говорить тільки високомовні речі, філософствує і часто робить замах на самогубство.

Ірина почувається сьогодні дуже щасливою. Вона відчуває потребу багато працювати, робити щось. Тузенбах розповідає, що не працював ані разу в житті. Він

народився в Петербурзі, в родині, яка ніколи не знала праці і ніяких турбот. Але він вважає, що вже насувається сильна буря, яка здує з суспільства лінь, байдужість, упередження до праці, гнилу нудьгу. І він буде працювати, а через 25-30 років працюватиме кожна людина.

Чебутикін каже, що не працюватиме, бо ніколи нічого не робив. Як вийшов з університету, так не вдарив пальцем об палець, навіть жодної книжки не прочитав, а читав тільки одні газети. Чебутикін почув, що хтось стукає, і вийшов.

Маші, на відміну від Ірини, сумно, вона хоче йти. До зали стара нянька Анфіса і Ферапонт приносять торт, який прислав з земської управи Протопопов Михайло Іванович. Чебутикін вертається і приносить для Ірини срібний самовар. Це дорогий подарунок, але він говорить, що дівчата для нього найдорожчі на світі. Йому 60 років і він знає сестер від народження, лікар навіть живе у них.

З'являється підполковник Вершинін. Виявляється, він пам'ятає сестер маленькими дівчатками, бо у Москві часто бував у їхнього батька. Сестри дуже раді і кажуть, що планують вернутися у Москву. Маша навіть згадала, що коли вони були маленькі, солдати дражнили Вершиніна "закоханим майором", хоч він тоді був поручиком. Усі чують звуки скрипки. Це грає Андрій. Сестри розповідають Вершиніну, що брат закоханий в одну тутешню панночку, яка буде сьогодні на святкуванні. Та дівчина вдягається просто жалюгідно, але сестри надіються, що брат з нею зустрічається, щоб їх подразнити. Сестри кличуть Андрія і хвалять його перед Вершиніним. Андрій розповідає, що перекладає одну книжку з англійської, адже їх покійний батько подбав, щоб він з сестрами знав мови. Маша говорить, що в цьому місті знання мов непотрібне, але Вершинін вважає, що розумні, освічені люди потрібні всюди. Маша вирішує залишитися. Вершинін розповідає, що мріє почати життя спочатку, і тоді він би більше старався у житті і ніколи б не женився.

Із привітаннями приходить Кулігін – чоловік Маші. Він працює вчителем у гімназії, але не дуже розумний. Він каже Маші, що сьогодні вони йдуть на прогулянку з директором гімназії та іншими вчителями. Маші не подобається ця ідея, але вона погоджується, щоб чоловік залишив її в спокої.

Усі сідають за стіл. А коли Ірина і Тузенбах залишаються самі, дівчина каже, що Маша вийшла заміж у 18 років і зараз зовсім не любить чоловіка. Тузенбах пропонує Ірині свою любов, але вона говорить, що зараз її головна мета – працювати.

На святкування приходить Наталія – дівчина Андрія. Наталія до рожевого плаття вдягла зелений пояс, і сестри роблять їй зауваження. Ольга запрошує усіх гостей приходити ще увечері. Заходять підпоручики Федотик і Роде з кошиком квітів для Ірини. За столом уже 13 людей, і Кулігін каже, що це означає, що за столом є закохані. Він каже, що закоханий, можливо, Чебутикін. Усі сміються, а старий Чебутикін натякає на Наталію. Дівчина вибігає з-за стола, бо думає, що над нею насміхаються. Її наздоганяє Андрій і наодинці заспокоює та пропонує одружитися.

Стислий переказ по діях, автор переказу: Світлана Перець.

Дія II

Минув час. Андрій уже одружений з Наталією.

Одного вечора Наталя Іванівна ходить по будинку зі свічкою і дивиться, чи всюди погасили свічки, щоб часом не сталося пожежі. Уже майже дев'ята година, а Ольги і Ірини ще немає: Ольга на педагогічній раді, Ірина працює на телеграфі. Наталія переживає за свого з Андрієм сина Бобика, бо вчора хлопчик мав жар. Зараз саме Масляна і до Прозорових мають прийти ряджені. Наталія не хоче, щоб вони приходили. А ще вона вирішує, що сина треба поселити в теплішу кімнату, наприклад, в Іринину, а вона хай поживе в одній кімнаті з Ольгою.

До Андрія приходять з паперами Ферапонт, старий сторож з земської управи. Андрій не став професором, він тепер – секретар земської управи, де головує Протопопов. Андрій може стати ще хіба членом управи, він жаліється Ферапонту (він не дочуває), бо жінка його не розуміє, а сестер він наче боїться.

Приходять Маша і Вершинін. Наодинці вони зізнаються, що кохають одне одного. Вершинін не в гуморі, бо хворіє одна з його дочок, а він посварився з дружиною. Маша жаліється, що не щаслива у шлюбі, вона ненавидить колег свого чоловіка.

З роботи Ірину приводить барон Тузенбах. Він говорить, що готовий роками забирати її з роботи і вести додому. Ірина втомилася і каже, що робота на телеграфі їй не подобається. Вона розповідає барону, Маші і Вершиніну, що Андрій програв у карти гроші. Але Ірина хоче, щоб брат скоріше усе програв, тоді, можливо, вони б виїхали в Москву.

Приходить Чебутикін, який тільки що встав з ліжка і тепер сів читати газету. Сестри говорять, що він живе тут 8 місяців, але нічого не платить. Усі вирішують помріяти, яким буде життя через 200-300 років. Тузенбах каже, що може щось і зміниться, але люди так само будуть зітхати: "Ах, тяжко жити!" Вершинін сказав, що все на землі має змінитися мало-помалу і вже змінюється на їхніх очах. І вони всі зараз працюють для майбутнього. Вершинін говорив, що чим більше живе, тим більше хоче знати, і всі повинні тільки працювати і працювати, а щастя – це доля їхніх далеких нащадків. Тузенбах вважав, що життя через сотні років все одно буде таким самим, як тепер і слідуватиме своїм законам. Приходять Федотик і Роде, Наталія і Сольоний. Тузенбах оголошує, що подав у відставку і тепер працюватиме. Маша знову говорить, що мріє про Москву, але Вершинін каже, що там вона теж не відчуватиме щастя. Йому приносять листа, і він мусить йти додому, бо його жінка знову отруїлася.

Сольоний і Тузенбах п'ють коньяк. Чоловіки перепрошують одне одного: Тузенбах вважає, що в Сольоного химерна вдача, і вони обидва ніби весь час посварені. Згодом Тузенбах сідає і грає на піаніно.

Усі чекали на ряджених, але Наталія влаштовує так, ніби Бобик хворий, і ряджені не прийдуть. Ірина і Маша розуміють, що Наталія навмисне так зробила. Сестри між собою називають Наталію "міщанкою".

Згодом Андрій і Чебутикін збираються і йдуть грати в карти. Чебутикін признається, що кохав маму Андрія, хоч вона була заміжня.

Сольоний признається Ірині, що кохає її. Вона не відповідає взаємністю. Тоді він каже, що свого суперника вб'є, не давши йому бути щасливим. Згодом Наталія просить Ірину перебратися в кімнату Ольги, бо для Бобіка треба кращу кімнату. Ірина здивована і не знає, що казати. По Наталію приїхав Протопопов, щоб вона прокаталася з ним на тройці. Наталія збирається йти, хоч тільки що говорила всім, що син хворий.

Приходять Кулигін, Ольга і Вершинін. Ірина каже їм, що всі розійшлися, і ряджених не буде. Кулигін дивується, на кого внизу чекає Протопопов. Ольга жаліється, що дуже втомилася. До того ж, начальниця захворіла, і Ольга тепер замість неї. Вершинін каже, що вдома все владналося, бо жінка просто хотіла налякати його, що отруїться, але все обійшлося. Чоловіки побачили, що нікого нема і поїхали по домівках. Наталія вдягла шубу й шапку і пішла кататися, а втомлена Ірина залишилася сама і нудьгувала за Москвою.

Стислий переказ по діях, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Дія III

Ніч. У кімнаті Ольги та Ірини на дивані спить Маша. Чути як б'ють на пожежу, яка почалася ще раніше. Приходять Ольга та Анфіса. Ольга говорить, що згорів увесь Кірсановський провулок, будинок Вершиніних ледь не згорів, а в бідного Федотика згоріло все. Ольга шукає для потерпілих одяг і наказує Анфісі, щоб Вершиніні і Федотик переночували у них. Анфісі уже 82, вона втомилася, і Ольга жаліє її. Але приходить Наталія і виганяє стару, кажучи Ользі, що Анфіса в будинку непотрібна. У Наталії, крім Бобіка, є вже дочка Соня, і Наталія каже Ользі, що боятиметься її, коли Соня буде вчитися, а Ольга буде начальницею. Ольга говорить, що ще не знає, чи буде начальницею, а потім каже, що так ставитися до Анфіси не можна. Наталія говорить, що стару треба гнати в село, бо вона тут і так нічого не робить, до того ж, у домі є нянька, мамка, покоївка і кухарка. Ольга каже, що Анфіса тут уже 30 років працює, але Наталія не відступає і просить Ольгу займатися своєю роботою у гімназії, а вона управлятиме хазяйством і домом. Кулигін приходить про Машу. Усі вражені, що Чебутикін сьогодні сильно напився, хоч уже два роки не п'є. З монологу Чебутикіна стає зрозуміло, що він п'є, бо вважає себе нікудишнім лікарем: забув усе, що знав і недавно померла жінка, яку він не зміг вилікувати.

Ірина, Вершинін і Тузенбах розмовляють про те, що солдатів скоро переведуть у Царство Польське, або в Чіту. Ірина каже, що теж виїде звідси. Чебутикін саме розглядав порцеляновий годинник, що лишився від мами сестер, і розбив його. Він сказав, що, може, не розбивав, а це тільки так здається. Бо ніхто нічого насправді не знає і не помічає. Усі навіть не помічають, що в Наталії романчик з Протопоповим.

Згодом барон Тузенбах говорить Ірині, що кохає її. Кулигін теж говорить Маші, що дуже її любить. Але Маша починає говорити, що її дратує несправедливість: Андрій

заклав будинок, а всі гроші забрала Наталія, хоч будинок належить усім Прозоровим. Ірині прикро, що брат не помічає роману дружини, і все місто сміється з Андрія. Ірина плаче, бо хоче у Москву: вона тепер працює не телеграфісткою, а в міській управі, але робота їй все одно не подобається. Їй 24, а вона відчуває, що старіє, сохне, що усе котиться в прірву. Ольга просить сестру виходити заміж за барона, хоч Ірина і не кохає його. Ольга каже, що вийшла б за будь-кого, аби тільки порядна людина. Маша зізнається сестрам, що закохана у Вершиніна. Згодом до сестер приходить Андрій і питає, що вони мають проти нього. Сестри втомлені через пожежу, але брат продовжує розмову. Він говорить, що сестри не повинні ображати Наталію, бо вона чесна і благородна. А він більше в карти не гратиме. Та потім Андрій плаче, бо розуміє, що не щасливий. Він каже сестрам не вірити в те, що тільки-но говорив. Під час того, коли Андрій говорить Маша біжить до Вершиніна, а Кулігін шукає її і не може знайти. Залишившись вдвох, Ірина обіцяє Ользі, що вийде за барона.

Стислий переказ по діях, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Дія IV

Старий сад при будинку Прозорових. На терасі будинку на столі пляшки і склянки. 12 година дня. Чебутикін в благодушному настрої сидить в кріслі, чекає, коли його покличуть; він в кашкеті і з палицею. Ірина, Кулігін і Тузенбах, стоячи на терасі, прощаються з Федотиком і Роде, які відходять в Польщу. Чебутикін каже, що відбуває завтра, але через рік повернеться, бо вийде на пенсію. Кулігін тепер має поголені вуса, бо став інспектором і голиться так, як директор. У цей час Андрій возить у візочку дитину. Коли Тузенбах йде у будинок, Чебутикін розповідає, що між Сольоним і бароном була сутичка у місті. Ірина каже, що завтра вінчається з бароном і вони виїдуть на цегельню в інше місто, а післязавтра вона вже працюватиме в школі. Тут Ірині сумно жити, бо Ольга тепер начальниця і живе у гімназії. До Наталії все ще приходить Протопопов, і навіть зараз сидить в неї, поки Андрій бавить дитину. Ірина з Кулігіним теж йдуть в дім.

Маша, Андрій і Чебутикін розмовляють. Андрій питає, що сталося між Сольоним і бароном. Чебутикін розповідає, що вчора Сольоний став чіплятися до барона, а той спалахнув і образив його, і вийшло так, що Сольоний мусив викликати його на дуель. Маша переживала, щоб на дуелі чоловіки не вбили одне одного, але Чебутикін сказав, що одним бароном більше, одним бароном менше – чи ж не однаково. Маша йде, а Андрій жаліється Чебутикіну, що скоро лишиться сам: офіцери поїдуть, сестра вийде заміж, Чебутикін теж поїде. А Наталія стала банальною людиною, сліпою, кострубатою твариною. Чебутикін порадив Андрію вдягнути шапку, взяти в руки палицю і йти геть не оглядаючись. Підійшов Сольоний і забирає з собою Чебутикіна на дуель. Сольоний планує підстрелити барона. При цьому він поливає руки духами, бо йому здається, що руки тхнуть трупом.

Тузенбах каже Ірині, що йому треба збігати в місто провести товаришів. Ірина

здогадується, що це брехня. Барон обіцяє їй, що в них буде щасливе життя, навіть якщо вона його не любить. Ірина каже, що це не в її волі, і вона взагалі ніколи не кохала. Тузенбах мусить іти і на прощання, не знаючи, що сказати, просить Ірину, щоб йому зварили кави.

До Андрія підходить Ферапонт, бо треба підписати якісь папери. Робота так набридла Андрієві, що він питає себе, куди пішло його минуле, коли він був молодий, веселий, розумний, коли мріяв і мислив витончено. А в цьому місті, на його думку, тільки їдять, п'ють, сплять, потім вмирають ... народяться інші і теж їдять, п'ють, сплять і, щоб не отупіти з нудьги, урізноманітнюють життя своє бридкою пліткою, горілкою, картами, сутяжництво, і дружини обманюють чоловіків, а чоловіки брешуть, роблять вигляд, що нічого не бачать, нічого не чують. Андрій надіється, що в майбутньому він і його діти стануть вільні від неробства, від квасу, від гусака з капустою, від сну після обіду, від підлого дармоїдства...

У сад приходять мандрівні музиканти, грають на скрипці і арфі; з дому виходять Вершинін, Ольга і Анфіса і з хвилину слухають мовчки; підходить Ірина. Анфіса подає музикантам, і ті йдуть. Потім Анфіса розповідає Ірині, що їй дуже добре жити з Ольгою в гімназії. Вершинін хоче з усіма попрощатися. Його жінка і дочки будуть у місті ще два місяці і він просить Ольгу потурбуватися, коли їм щось треба буде. На прощання Вершинін ще хоче пофілософствувати і каже, що до працьовитості треба людям додати освіти, а до освіти працьовитості.

Маша прощається з Вершиніним. Коли він пішов, Маша ще плакала. З'являється Кулігін і заспокоює її, кажучи, що не дорікатиме ні за що, і вони знову житимуть як раніше.

Раптом чути глухий далекий постріл. Приходить Ірина, і сестри хочуть попрощатися перед Ірининим від'їздом. Та тут приходить Наталія. Вона віддає покоївці накази: з Софочкою хай сидить Протопопов, а з Бобіком – Андрій. Наталія вдає, що їй жаль через від'їзд Ірини, але відразу розповідає про свої плани: у кімнату Ірини переселить Андрія зі скрипкою, хай там пиляє; звелить зрубати липову алею і клен, а на тому місці насадять квітів. Маша з Кулігіним уже збираються йти додому, але приходить Чебутикін і повідомляє, що на дуелі вбито барона. Ірина плаче, а потім три сестри стоять, притулившись одна до одної. Маша говорить, що вони залишаються самі, щоб почати життя спочатку. Ірина каже, що треба працювати, і завтра вона все одно вирушить в дорогу та працюватиме в школі. Ольга обіймає сестер. Десь далеко грає музика. "...страждання наші перейдуть в радість тих, хто житиме після нас, щастя і згода настануть на землі, і спом'януть добрим словом і благословлять тих, хто живе тепер. О любі сестри, життя наше ще не скінчене. Будемо жити! Музика грає так весело, так радісно і, здається, ще трохи, і ми дізнаємося, навіщо ми живемо, чого страждаємо. Якби знати, якби знати

Стислий переказ по діях, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу